Zsebóra

Készítés ideje	18. század első fele
Készítés helye	Franciaország
Anyag	ezüst
Technika	aranyozott, festett zománc, öntött, vésett
Méretek	magasság: 3,3 cm átmérő: 6 cm
Leltári szám	55.87.1

Leírás

Az úgynevezett oignon zsebóra (vagyis „hagyma[zseb]óra”, hagyma alakú [zseb]óra) a XVIII. századi francia órásmesterség remeke.

A mindenek előtt a XVII. század végén és a XVIII. század elején francia területen divatos zsebóra-típus nevét alakjáról-formájáról kapta: erősen gömbölyded, vastag, domború, sőt, mondhatjuk vaskos formájú óraháza a vöröshagymára emlékeztette az embereket. Megjelenését nemcsak esztétikai – formai okok befolyásolták, hanem mechanikai – szerkezeti megfontolások is: úgy vélték, hogy egy nagy méretű, vastag házban elférő, nagy méretű és vastag, masszív szerkezet pontosabban működik, mint kisebb és kecsesebb kortársai. Az oignon-zsebórák általában tűzaranyozott fémből készültek – az egyszerűbbek sárgarézből, míg az elegánsabbak (mint a kiállított mesterműi is) ezüstből. Igen ritkán, a kiemelkedő, luxusdarabokat nem tűzaranyozott fémből, hanem aranyból készítették.

Az óraház számlapja előtt üvegezett, felnyitható védőtok óvja a számlapot, melyen fehér színű, elkülönülő zománclapocskákon kék színnel zománcozott római számok mutatják az egész órákat, s egy fehérre zománcozott, összefüggő belső köríven kék színű, függőleges vonalakkal elválasztott pontok jelzik a perceket. A zománclapocskák vésett, növényi motívumokkal díszített, aranyozott ezüstlapon ülnek. Az óraház hátoldalán dús, növényi ornamentikával körülvett, s kétoldalt egy-egy, különböző elemekből felépített oszlopok tartotta ív alatt mitológiai jelenet látható, melynek motívumai, illetve motívumrendszere számos ábrázolással mutat rokonságot. A jelenet valószínűleg Vénusz (Aphrodite) születését ábrázolja, amint két delfin húzta kagylófogatán utazik a tengeren, baljával kendőjét tartva, melyet a tengeri szél pompás ívben emeli az istennő feje fölé. Vénusz érkezését a tenger hullámai közül kiemelkedő, kagylókürtjét fújó triton adja hírül. A fogat előtt jobbjában fáklyát tartó, szárnyas Cupido (Ámor) repül. Elképzelhető ugyanakkor az is, hogy a jelenet Galatea érkezését ábrázolja. A jelenet fölötti ív közepéről növényi motívum csüng alá. Az óra felhúzó kulcsa sajnos jelenleg lappang.

Felépítésében, s mind az óra számlapjának, mint a hátoldalnak a kialakításában csupán néhány eltérést mutató, pompás Gaudron-jelzésű óra bukkant fel néhány évvel ezelőtt a műkereskedelemben. Az 1675-ben mesterré lett Antoine I. Gaudron (1640 körül–1714) kora Párizsának egyik legnevesebb órása volt. Műhelyét 1660 körül nyitotta meg, kiváló óraszerkezeteiért hamarosan versengett a francia arisztokrácia. Óraműveiben számos újítást alkalmazott, így például az elsők között használta a hosszú pendulum-ot. Három gyermeke közül két fiát, Antoine II. Gaudron de Sainte-Marthe-t (1675–1748) és Pierre Gaudron-t (1677 körül–1745) 1698-ban társként bevette üzletébe, majd egy évre rá, 1699-ben juré lett. A kibővült Gaudron műhely már nemcsak órákkal, hanem aranyozott bronz és porcelántárgyakkal, festményekkel és tükrökkel, drágakövekkel és ékszerekkel is kereskedett és kora számos bútorkészítő (ébéniste) hírességével, így például André-Charles Boulle-al dolgozott együtt, s készített óraműveket az ébéniste-k által készített óraházakba.

A Gaudron család hamarosan elnyerte a királyi ház titkárának és tanácsosának („Conseiller, Secrétaire du Roi,

Maison et Couronne de France près de la Chancellerie du Parlement de Metz”) és az Orleans-i herceg órásának („Horloger Ordinaire du duc d’Orléans”) címét is.
Antoine I. Gaudron halála után a Gaudron fiúk még körülbelül 1730-ig együtt működtették a műhelyt. Az esztergomi óra mesterének azonosítása a jelenleg folyó kutatás feladata. Bardi Terézia Anna, 2026

Proveniencia
San Marco gyűjtemény (859)

